

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: **M.**, bytom B.B., B., zastúpená advokátskou kanceláriou FUTEJ & Partners, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 2, IČO: 35 955 341, proti žalovanej: **Slovenská republika**, za ktorú koná Národná banka Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Imricha Karvaša 1, IČO: 30 844 789, o náhradu škody vo výške **5 666,21 eur s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 25 C 23/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. júla 2015 sp. zn. 2 Co 665/2014, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. júla 2015 sp. zn. 2 Co 665/2014 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 31. marca 2014, č. k. 25 C 23/2012-195 rozhodol, že nepožiada Súdny dvor Európskej únie o rozhodnutie o predbežnej otázke podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala voči žalovanej zaplata sumy 5 666,21 eur s príslušenstvom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov titulom náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom žalovanej, zamietol a žalovanej náhradu trov konania nepriznal. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa nepreukázala existenciu predpokladov zodpovednosti žalovanej za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z., na vyvodenie ktorej je potrebné kumulatívne splnenie všetkých zákonom stanovených podmienok, keď nepreukázala vznik škody, namietaný nesprávny úradný postup a tým ani vznik príčinnej súvislosti medzi škodou a nesprávnym úradným postupom. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobkyňa sa stala členom družstva

PODIELOVÉ DRUŽSTVO SLOVENSKE INVESTÍCIE (ďalej len „družstvo“) s členským vkladom 5 661,21 eur. Žalobkyňa požiadala družstvo žiadosťou z 11. februára 2011 o zrušenie členského podielu a tým jej vzniklo právo na vyplatenie vyrovnacieho podielu 5 666,21 eur. Žalobkyňa si prihlásila pohľadávku formou prihlášky v konkurze, ktorý bol na majetok Družstva ako úpadcu vyhlásený uznesením Okresného súdu Bratislava I zo dňa 11. apríla 2011 sp. zn. 3 K 95/2010. Pohľadávka však bola správcom konkurznej podstaty v celom rozsahu popretá a žalobkyňa sa obrátila na súd incidenčnou žalobou na určenie oprávnenosti pohľadávky, konanie je vedené na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 7 Cbi 1/2011 a nie je právoplatne skončené. Podľa názoru súdu v danom štádiu konania žalobkyňa nepreukázala vznik škody. V tomto smere poukázal na ustálenú súdnu judikatúru, podľa ktorej ak má žalobkyňa pohľadávku voči subjektu, ktorý ju získal ako prospech a má povinnosť tento prospech vydať, resp. kým nepreukázal bezúspešné domáhanie sa úhrady pohľadávky voči dlžníkovi, nie je daný základný predpoklad zodpovednosti štátu a tým ani predpoklad existencie škody. Preto sa žalobkyňa musí domáhať vyplatenia pohľadávky voči družstvu, ktoré je vo vzťahu k nej v pozícii dlžníka/povinného, resp. osoby, ktorá je povinná žalobkyni vydať získaný prospech v podobe vyrovnacieho podielu. Vzhľadom na uvedené okolnosti nemohol súd v rozhodnom čase ustáliť, či a najmä v akej výške jej vznikla škoda a návrh o náhradu škody je možné považovať za predčasne podaný. Žalobkyňa rovnako v konaní spoľahlivo nepreukázala, že jej škoda vznikla v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom štátneho orgánu. Národná banka Slovenska (ďalej ako „NBS“) až od účinnosti zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch od 1. júna 2010 bola oprávnená dohliadať aj na skutočnosť, či družstvo dodržiava schválený prospekt investície. NBS nevykonávala a ani nemohla vykonávať dohľad nad celkovou činnosťou Družstva ako vyhlasovateľa verejnej ponuky majetkových hodnôt nakoľko by konala v rozpore s článkom 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj v rozpore s ustanoveniami zákona č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska, so zákonom č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako aj zákonom č. 747/2004 Z. z. o dohlade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zistené nedostatky NBS prerokovala na stretnutí s členmi štatutárneho orgánu družstva dňa 24. augusta 2007 a súčasne dala odporúčania na nápravu tohto stavu, nakoľko nemohla v tom období pristúpiť k uloženiu peňažnej sankcie, pozastaviť alebo zakázať predaj majetkových hodnôt za nedodržanie Prospektu podľa § 144 ods. 4 zákona č. 566/2001 Z. z.. Z hore uvedených dôvodov je prípadný nesprávny úradný postup NBS vyplývajúci z dohľadu nad Obchodníkom s cennými papiermi (ďalej ako

„Obchodník s CP“) v danom prípade právne irelevantný, pretože na strane žalobkyne nedošlo k vzniku škody v priamej príčinnej súvislosti s prípadným nesprávnym úradným postupom NBS spočívajúcim v zanedbaní dohľadu nad Obchodníkom s CP, preto sa súd takýmto prípadným nesprávnym úradným postupom ani nezaoberal. Štát nemôže priamo zasahovať do vlastnej činnosti družstva a jeho majetkovoprávných vzťahov, v ktorých má družstvo autonómne postavenie. Žalobkyňa ako členka družstva mohla uplatniť svoje právo riadiť záležitosti družstva, kontrolovať činnosť družstva v jeho orgánoch v zmysle ustanovení Obchodného zákonníka a nepreukázala, že počas členstva v družstve realizovala svoje oprávnenia aktívne zasahovať na činnosti družstva za účelom odvrátenia hroziacej škody. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 22. júla 2015 sp. zn. 2 Co 665/2014 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti (zamietajúcej voči návrhu na náhradu škody) potvrdil podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Stotožnil sa so záverom prvostupňového súdu, že žalobkyňa nepreukázala základný predpoklad pre založenie objektívneho zodpovednostného vzťahu v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., a to nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci. Stotožnil sa aj so záverom, že v konaní nebol preukázaný nesprávny úradný postup zo strany žalovanej pri vykonávaní dohľadu nad činnosťou družstva z konkrétne a podrobne uvedených dôvodov, na ktoré poukázal pre zdôraznenie správnosti rozhodnutia prvostupňového súdu. Odvolací súd zdôraznil skutočnosť, že žalobkyňa si musela byť vedomá toho, že s jej investíciou je spojené riziko pokiaľ ale napriek tomu investovala, nemôže byť jej finančná ujma pričítaná na ťarchu žalovanej. To isté platí aj pokiaľ ide o argumentáciu žalobkyne, podľa ktorej o rozsahu dohľadu NBS nad činnosťou družstva nemala vedomosť. Odvolací súd sa stotožnil s názorom žalovanej, že žalobkyňi dosiaľ nevznikla žiadna škoda, v dôsledku čoho chýba aj tento predpoklad zodpovednosti štátu v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. V súvislosti s tým poukázal na vyhlásenie konkurzu na majetok Družstva a konštatoval, že žalobkyňi by škoda mohla vzniknúť až v prípade, že jej pohľadávka nebude uspokojená v rámci konkurzu Družstva. K námietke žalobkyne, že listinné dôkazy neboli súdom prvého stupňa riadne vykonané spôsobom upraveným v § 129 ods. 1 O. s. p., odvolací súd poukázal na to, že v okolnostiach prejednávanej veci obe procesné strany poznajú obsah listinných dôkazov, preto táto odvolacia námietka žalobkyne neobstojí. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie. Navrhla napadnutý rozsudok, vrátane rozsudku súdu prvého stupňa, zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ust. § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., t. j., že postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolanie odôvodnila tým, že súdy oboch stupňov vec nesprávne právne posúdili (ust. § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) Namietala, že postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.), pričom táto vada konania spočíva v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý neprípustným spôsobom pracoval s doterajšou judikatúrou, keď judikatúru, ktorú považoval za vhodnú, citoval a rovnako dôležitú zamlčal (nespomenul ju). Podľa jej názoru rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nesprávnych skutkových a právnych zisteniach, vykonané dokazovanie je neúplné, v čom práve spočíva spomenutá nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. Ďalej poukázala na dôvody nesprávnych skutkových a právnych záverov odvolacieho súdu. Žalobkyňa namietala aj opomenutie doručenia vyjadrenia žalovanej k odvolaniu podanom žalobkyňou.

Žalovaná navrhla z konkretizovaných dôvodov (uvedených v písomnom vyjadrení k dovolaniu) dovolanie zamietnuť resp. odmietnuť. Mala za to, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z náležite zisteného skutkového stavu a správneho právneho posúdenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), zastúpená advokátom v súlade s § 241 ods. 1 O. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O. s. p.) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci je dovolaním vo veci samej napadnutý rozsudok odvolacieho súdu.

Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Podľa § 238 ods. 2 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Napokon podľa § 238 ods. 3 O. s. p.

je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4 O. s. p.

Dovoláním žalobkyne nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok, ale potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej, vo výroku ktorého súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nevyslovil ani záväzný právny názor, od ktorého by sa odvolací súd mohol odchýliť a nejde ani o prípad týkajúci sa neplatnosti zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4 O. s. p. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobkyne proti potvrdzujúcemu výroku vo veci samej nie je podľa ustanovenia § 238 O. s. p. prípustné.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie) sa Najvyšší súd Slovenskej republiky zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o nepodanie návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, o odňatie možnosti konať pred súdom a o rozhodovanie vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vady konania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. žalobkyňa nenamietala a ich existenciu po preskúmaní veci nezistil ani dovolací súd.

Žalobkyňa namieta, že jej postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval

v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O. s. p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – pozri napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O. s. p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O. s. p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O. s. p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O. s. p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O. s. p.)].

V zmysle článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo a verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávisle a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhoduje o jeho občianskych právach a záväzkoch.

V zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania vecí pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť jej protistrane.

Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

V tejto súvislosti je potrebné vychádzať z rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len ESĽP), vo veci T. proti Slovenskej republike z 13. januára 2015 (sťažnosť č. 17127/12) z ktorého vyplýva, že vyjadrenie účastníka konania vo veci (vrátane vyjadrenia k opravnému prostriedku protistrany), ktoré obsahuje riadnu právnu a skutkovú argumentáciu je potrebné považovať za také vyjadrenie, ktoré je potrebné subsumovať pod požiadavku, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o ňom a eventuálne sa k nemu aj vyjadriť. Z predmetného rozhodnutia, ako aj z ďalšej judikatúry ESĽP vyplýva, že konkrétny

význam dotknutého vyjadrenia je málo dôležitý, keďže je na účastníkoch konania aby posúdili, či si dokument vyžaduje, aby sa k nemu vyjadrili alebo nie. Zároveň ESLP v predmetnom rozhodnutí konštatoval, že nedoručenie vyjadrenia protistrany k opravnému prostriedku podanému sťažovateľkou v jej veci proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa je porušením článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

V predmetnej právnej veci došlo k rovnakej procesnej situácii, nakoľko žalobkyňa podala odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 31. marca 2014 sp. zn. 25 C 23/2012 a žalovaná podala vo vzťahu k tomuto odvolaniu svoje vyjadrenie (č. 1. 229) obsahujúce riadnu skutkovú a právnu argumentáciu z 23. júla 2014, ktoré bolo na súd prvého stupňa doručené 28. júla 2014 avšak protistrane, t. j. žalobkyni ako odvolateľke doručené pred rozhodnutím odvolacieho súdu nebolo, z čoho vyplýva, že s ním nebola oboznámená. Až súd prvého stupňa doručil toto vyjadrenie právnenému zástupcovi žalobkyne spolu s rozhodnutím odvolacieho súdu.

V zmysle vyššie uvedeného rozhodnutia ESLP je preto povinné konštatovať, že týmto postupom odvolacieho súdu (t. j. Krajského súdu v Bratislave), ktorý nedoručil vyjadrenie žalovanej k odvolaniu žalobkyne odvolateľke, došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zároveň k odňatiu možnosti žalobkyne konať pred súdom, čo je potrebné považovať za procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. v nadväznosti na ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p. a § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.

Dovolací súd teda prihliadol na vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., ktorá sa vyskytla v štádiu odvolacieho konania v podobe nedoručenia vyjadrenia žalovanej k odvolaniu žalobkyne.

Pretože odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom znamenajúce porušenie práv na spravodlivý proces zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť, dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O. s. p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou odvolacieho súdu bude vec znovu prejednať a rozhodnúť.

V následnom rozhodnutí rozhodne odvolací súd aj o trovách tohto dovolacieho konania (§ 243 b ods. 5 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov
3 : 0

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 23. júna 2016

JUDr. Oľga T r n k o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. M.